

Mijn nachten met Spinoza

Els Moors

Mijn nachten met Spinoza

Roman

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

De auteur ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Vlaams Letterenfonds.

 **LITERATUUR
VLAANDEREN**

Copyright © 2021 Els Moors

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslagontwerp: Sander Patelski

Omslagillustratie: Detail uit *Dierenstudie*, tekening van Leonardo da Vinci (1452-1519). Florence, Galleria Degli Uffizi. Foto: De Agostini / Getty Images.

Portret auteur: Pieter Vandermeer

Typografie: Perfect Service, Reeuwijk

ISBN 978 90 295 4342 2 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl

Voor mijn moeder, Marleen Vlaemyck
(1952-2020)

1. **Begeerte is de essentie van de mens, voor zover ze wordt begrepen als gedwongen om door een van haar aandoeningen iets te doen.**

Het is kwart voor elf en voor de dag goed en wel begonnen is, ben ik al door zo veel zaken of aandoeningen van de begeerte gedwongen om iets te doen dat het me op dit moment belachelijk voorkomt om het allemaal een voor een op te schrijven. Waarom zeg ik eigenlijk dat ik het belachelijk vind? Het antwoord is eenvoudig. Sinds H. en ik uit elkaar zijn, komt alles me belachelijk voor. Ik ben woedend dat ik moet blijven eten, drinken, slapen, dat wat mensen leven noemen. Wat er daadwerkelijk belachelijk geworden is, dat ben ik zelf. Maar het zijn de spelregels, zeg ik tegen mezelf, het is precies de reden waarom ik het allemaal op moet schrijven. Ik ben het aan mezelf verplicht.

Voor ik begon met dit schrijven, onderdrukte ik de begeerte om eerst deftig te ontbijten, en later vandaag te gaan fietsen. Alleen aan het verlangen om in de zon te zitten heb ik toegegeven. Ik draag een roze zomerjurk met zwarte stippen, die ik nog niet eerder kon dragen, omdat mij vorige week in Perugia de moed ontbrak om de jurk aan te trekken. Ik stond een paar ochtenden klaar met de jurk in mijn handen, maar hij is zo roze en hij valt tot over mijn knieën, en mijn schouders hebben dit jaar nog geen zon gezien dus ik vreesde mij in Perugia belachelijk te maken in die jurk. Ik wilde me mooi voelen, comfortabel, on top of things. Ik wilde gerustgesteld door bekende kleren rondwandelen en in die hoedanigheid de vreemde stad tot mij nemen.

Perugia is een prachtig middeleeuws nest, waar de mensen enkel aan de buitenkant een bourgeois en kleinburgerlijk levensgevoel tentoonspreiden. Ik hoefde helemaal niet diep te graven om te ontdekken dat de stad nog steeds een bolwerk van verzet is tegen diezelfde macht en grandeur die ze tentoonspreidt. Zo mooi als een hoge schelp op een heuvel ligt ze, en zover het oog kan kijken, is ze omgeven door glooiende velden. De stad zelf is een weefsel van straten en diepe trappen en nog dieper liggende oude Romeinse kelderverdiepingen. Ze omringt de twee molochs die haar domineren, het raadhuis en de dom, waar ze bijna met tegenzin, zo lijkt het wel, omheen werd gebouwd. Het standbeeld van de een of andere paus valt in het niet bij de enorme fontein ernaast.

De dom zag er ook aan de buitenkant zo weinig kerks uit dat ik hem enkele dagen voorbij ben gelopen, het lijkt alsof het gewoon nog een extra stukje van het raadhuis is. Dat wil niet zeggen dat ik niet genoeg kerken heb gevonden in Perugia. De mensen zijn er zo vroom als je je doorgaans de Italianen voorstelt, maar de gebouwen die in het hart van de stad staan, geven je een heel andere indruk. Daar loopt het allemaal gewoon dwars door elkaar heen en de mensen die er in de veel kleinere huizen aan de overkant van hetzelfde plein leven en zaken doen, lijken per toeval uit het dichtstbijzijnde sympathieke dorp weggeplukt. Rustig, tevreden en bescheiden zo kwamen ze op mij over. Altijd vonden ze de tijd, om een kleine op maat gemaakte opmerking te maken.

Toen ik bijvoorbeeld enkele dagen in hetzelfde café aan een andere tekst over Spinoza (*Het feest van de ondergang*) had gewerkt, zei het meisje van de bediening die middag: welcome back! Het klonk bijna alsof ze op me had zitten wachten. Ze was een studente met zwarte gerafelde kleren, militaire boots, dreadlocks en grote gaten in haar oren. Zoals zovele platte-

landsjongeren had ze een voorkeur voor de militaire look van een soldaat gecombineerd met de outfit van een Aboriginal genezer, het kostuum van een vrijheidsstrijder zeg maar, maar haar Engels was voortreffelijk. Ze overbrugde moeiteloos de uren waarin ik die middag verveeld door de stad was gaan dwalen omdat ik omwille van mijn dieet hard mijn best moest doen om iets te eten te vinden voor de lunch waar geen pasta of brood, maar enkel groenten en gezonde granen in waren verwerkt. Ik belandde die dag bij een Chinees die zich in het kleine straatje direct naast mijn avondlijke stamcafé en de zeer ontgoochelende boekhandel bevond. Ik stapte binnen en kreeg de kaart aangereikt, en ik kon tegelijkertijd zien hoe een tiental Chinese jongens en meisjes behendig met stokjes een soort dagmenu slurpten, waarvan ze smakelijk smakten, hun monden haast op hun borden, voedsel dat ze daarna deels weer uitspuugden.

Terwijl ik zocht naar een manier om diezelfde dagschotel te bestellen, hij stond niet op de kaart, belandde mijn blik ten slotte bij de toog vooraan in het restaurant, waar een zestal metalen bakken stonden. Daar zag ik andere jongeren voedsel aanwijzen, dat dan in de verschillende vakken van een metalen bord werd gelegd. Ondertussen was mijn honger zo groot dat ik op goed geluk besloot aan het ritueel deel te nemen. De menukaart liet ik achter en ik wandelde naar het kleine buffet. De vrouw vulde mijn bord zwijgend, niet al te enthousiast. Ik was de enige oudere witte vrouw in het gehele restaurant gevuld met Chinese studenten niet ouder dan tweeëntwintig en ze zag waarschijnlijk een dure klant in mij verloren gaan, want het bracht vanzelfsprekend meer op als ik mijn rol als toeriste en buitenlander eenvoudigweg had aanvaard.

Het eten was te zout, er zaten te veel vlees en smaakversterkers in, zoals je dat vaak hebt in Chinese restaurants. De kom

witte rijst heb ik voor meer dan de helft laten staan, omdat ik toch tenminste voor mezelf de schijn wilde ophouden dat ik mijn dieet niet helemaal belachelijk had gemaakt. 's Avonds zit ik tegenwoordig op de rand van mijn bed goede en slechte calorieën te tellen, een glas wijn – slecht – , een snede brood – slecht – , een bord pasta – slecht –, maar het was onmogelijk om in restaurants dingen te bestellen waar ik dieetmatig blij van had kunnen worden, die stonden gewoonweg niet op de kaart, dus ik probeerde te roeien met de riemen die ik had, en zo weinig mogelijk te eten. Ik weet dat vraatzucht en diëten op dit moment zij aan zij als welvaartsziekten door de wereld dwalen, maar nog veel erger is de ziekte van het zwaarlijvig-zijn, er is op dit moment bijna niemand meer die een normaal gewicht heeft. Nu ik enkele jaren geleden veertig ben geworden en bovendien al enkele maanden gestopt ben met roken, is mijn appetijt er niet kleiner op geworden, maar alles wat ik eet, blijft kleven, en als ik zou eten wat ik verlang te eten was ik al driedubbel in omvang geweest. Ik moet mijn lichaam laten bewegen, ik moet sporten, maar dat verlangen is veel kleiner dan het verlangen om achterover te leunen en niets te doen, helemaal niets te doen. Ik ben kwaad op de wereld, en ik ben kwaad op de mensen die haar bevolken, omdat ik bijna nergens ook maar een poging vind tot een of andere vorm van geestelijke discipline, liefde, schoonheid, diepzinnigheid. Die dingen die je, dat weet ik zelf ook wel, in jezelf moet vinden en verwezenlijken, nu ik erachter begin te komen dat geen enkele van de uiterlijke omstandigheden me vanzelf daar zullen brengen. Ik kan in een prachtig middeleeuws Perugia rondwandelen en de heerlijkste dingen eten, ik kan de voortreffelijkste gesprekken voeren en een heel scala aan emoties uitwisselen met gevoelige mensen, maar ik kan geen daadwerkelijk genoeg vinden.

Toen ik gisteren van Perugia weer onderweg was naar huis

en ergens op de luchthaven in een van die talrijke plekken liep te dwalen waar je verondersteld wordt braaf te wachten vooraleer je in een groep langs allerhande trappen en omwegen naar het vliegtuig wordt geleid, kwam voor het eerst de gedachte dat alles in mijn leven het resultaat van een vreemd soort toeval is geweest. Het is toeval dat ik aan de universiteit ben gaan studeren, en toeval dat ik zoveel jaren later naar Amsterdam ben gereisd. Ook de mannen die ik heb ontmoet, heb ik allemaal per ongeluk ontmoet en ik heb ze al net zo per ongeluk op een bepaald moment moeten loslaten. Dat wat dus zonder meer de essentie uitmaakt van wat ik ben, wat ik heb gezien en geleerd, en wat ik ook voor andere mensen heb betekend tot nog toe, is me tot dusver alleen maar overkomen. De vraag is waarom ik het gevoel heb dat het met dat toeval vanaf nu helemaal gedaan zal zijn. Ik leef op dit moment met het gevoel dat er niets meer komt, dat ik de hele weg heb afgelegd. Dat ik zo goed en zo kwaad als het ging aan dat toeval een mij passende vorm heb gegeven, dat ik hetzelfde toeval voor het gemak mijn leven ben gaan noemen. En nu noem ik het mijn leven, en ik heb een duivelse drang in me om het allemaal weer ongedaan te maken. Ik geloof niet dat het toeval mij dit keer nog wat brengt, en als ik alles wat geweest is ongedaan wil maken, zal ik daarna toch weer helemaal van nul af aan moeten beginnen.

Toen ik H. ontmoette, wist ik dat alles anders was. Ik kwam thuis in zijn rijzige lichaam, waarvan ik alleen maar wilde dat het me had kunnen verpletteren. Terwijl ik op zijn schoot zat en hij me met zijn gevoelige mond kustte, waren mijn verlangens zo hevig dat ik klaarkwam, zonder dat hij me daar al had aangeraakt. Jarenlang heb ik er alles aan gedaan om onze liefde levend te houden. Ik geloofde dat het mijn noodlot was en prees mezelf, ondanks alle ellende, gelukkig dat ik eindelijk

wist wat mijn plaats was in dit leven. Maar ook dat is allemaal voor niets geweest.

Ik til even de roze jurk op en ik merk dat hij doornat is geworden van het zweet, ik merk ook dat mijn hoofd brandt van het felle zonlicht hier op het dak. Mijn moeder heeft mij gisteren uit Engeland nog gesmeekt om haar planten op het dak water te geven. Gisterenavond is me dat niet gelukt. Ik was kapot of wilde ik me stiekem tegen mijn moeder verzetten? Laat ik mijn begeerten volgen. Koelte en schaduw zoeken en eindelijk ontbijten en havermoutpap eten. Overleggen hoever ik vandaag nog wil komen met dit schrijven. Maar mijn hoofd barst zodanig van de hitte dat ik geen actie kan ondernemen. De begeerten hebben gewonnen.

2. Blijdschap is de overgang van een minder grote naar een grotere volmaaktheid.

Er moeten tijden geweest zijn dat ik blij kon zijn zonder dat ik er verder verwachtingen bij koesterde. Ik kan deze tijden gek genoeg alleen maar situeren voor mijn pubertijd. Sindsdien sleep ik een verlangen met mij mee, een zwaarte waarvan ik nooit meer afdoende zal kunnen worden verlost. Alleen op de momenten dat ik bij H. was, slaagde ik er op een bepaalde manier in om me met mijzelf en met het leven te verzoenen. Ik kan de koers van mijn eigen leven blijkbaar enkel accepteren als ik er het leven van een ander bij kan insluiten. Ik probeer voor de afwisseling maar eens om niet kleingeestig te zijn. Ik stel me voor dat ik een jonge moeder ben, en ik heb twee kinderen, terwijl mijn man me bedriegt en aan alles probeert te ontsnappen door me in de steek te laten. Het is de tijd van de machteloosheid, zeg ik tegen mezelf, je houdt nog altijd van H. en H. beweert na al die jaren van overspel dat hij de consequenties van zijn daden moet inzien, en zich er nu ook maar eens naar gedragen. Hij kan namelijk niet én bij mij én bij zijn vrouw zijn. H. keerde altijd terug naar huis. En ik vond na al die jaren nog steeds niet dat ik hem kon dwingen om te kiezen. Ik wilde dat hij uit vrije wil naar me toe zou komen. Elke keer als we afscheid namen op het station van Keulen, uitgeput, met brakke lichamen van het gebrek aan slaap en het urenlange vrijen, was het ook echt alsof H. me verpletterde met zijn onvoorwaardelijke liefde, die hij juist omwille van de onvoorwaardelijkheid niet reëel kon maken. Net zoals ik niet

in staat was om de werkelijkheid geweld aan te doen en H. tot een keuze te dwingen, was ik niet in staat om de werkelijkheid van de liefde die ik voor hem voelde te ontkennen. Tegen de tijd dat de trein Keulen had verlaten, vreesde ik de dagen die zouden komen, de dagen waarin ik overgeleverd zou worden aan een eenzaam en zinloos leven met mezelf. De angst om H. te verliezen was zo groot dat ik er onmogelijk mee kon stoppen. De oprechte blijdschap die ik voelde, voelde ik alleen als ik hem zag, en ik zag hem weinig. Nu zie ik hem helemaal niet meer. Er is een last van mijn schouders gevallen, maar ik ben hem ook kwijt. Het is de tijd van de zelfbezinning, de zelfbezinning en de rust die ik niet wil. Ik wil ze niet. Ik wil drinken en brallen en vrijen en jong zijn, en ik zie alles voor mijn ogen voorbijgaan en in puin vallen. Op zo'n moment denk ik dus aan die jonge moeder, met haar twee kinderen, van wie ze zich onmogelijk nog los kan maken, en ik probeer me voor te stellen dat haar pijn eigenlijk helemaal niet verschilt van de mijne. Ook zij staat er alleen voor. De aanwezigheid van haar kinderen zal haar troosten, zoals er kleine dingen zijn die mij troosten. Ze hebben geen daadwerkelijk gewicht noch overmacht, ze nemen het verdriet om het verlies van H. niet weg. Het zijn kleine dingen die mijn toewijding nodig hebben en ik moet ze beschermen en ze het vertrouwen geven dat ze groter zullen worden, zoals kinderen altijd groter worden en eigenlijk vooral je aanwezigheid nodig hebben en meer niet.

De kleine vreugdes in mijn leven die me troosten, ook als mijn leven zonder H. (wat een grap dat ik dit zo formuleer want hij is nooit van mij geweest) me zinloos voorkomt, verlangen dus niet meer dan mijn aanwezigheid om waarheid te kunnen worden. Soms lukt het me om er helemaal in te duiken en ervan te genieten. Zoals ik in Perugia bijvoorbeeld op een avond aankwam in een *trattoria*, zo'n wijnproevershok

waar je onmogelijk kunt staan zonder tegen een muur te worden aangeduwd, waar de Italianen tegen etenstijd zo gek op zijn, en waar je dan voor een habbekrats houten plankjes aangeboden krijgt met van die heerlijke dun gesneden vette ham vol noten en olijven en brood met tapenade. Een bak zoute chips krijg je alleen als je niet ook al om worst hebt gevraagd. De bakken chips zijn doorgaans zo groot dat je er een leger olifanten mee kunt voeden. Hoe het ook zij, de trattoria was ik eerder al met opgestoken neus voorbijgewandeld. Ik had hem als toeristenval bestempeld omdat er een groepje luidruchtige feestvierders buiten stond, en hoewel ik dodelijk nieuwsgierig was, was ik vooral doodsbang bekeken te zullen worden, en veroordeeld, een vrouw alleen.

Is het een instinct, omdat ik begrijp dat ik me zal moeten beschermen? Of is het juist een verlangen, de hele wereld onbeschaamd in een oogopslag aan te kunnen kijken, en te zeggen: kijk dan toch, ik ben weerloos, maar zo weerloos zijn julie toch allemaal ook? Ik heb geen zin om me te wapenen tegen een weerloosheid waar ik op een dag toch van zal verliezen. Een gesprek dat ik overigens vaak met H. heb gevoerd, als het erom ging dat hij zoveel ouder is, en zoveel dichterbij de dood staat. Hij hoefde helemaal niet aan me uit te leggen hoe bang hij is voor het grote einde. Ik kon zijn angst ruiken, en nu ik bitter ben, vraag ik me af of ik niet alleen maar een buffer voor die angst ben geweest. Dan hoop ik en word ik zelfs blij van de gedachte dat hij lijdt omdat hij mij kwijt is, en beseft dat hij ook weerloos is, een oude man. Ach, ik heb zoveel van hem gehouden.

Die avond, toen ik een tweede keer voorbij de trattoria kwam, was het rustig. Ik besloot om mijn demonen en angsten van enkele dagen eerder, namelijk om blootgesteld te worden aan het oordeel van een school toeristen die zich als vissen aan

elkaar klampen, te overwinnen en toch maar gewoon op het terras buiten te gaan zitten en wat te bestellen. Ik had een boek bij me, *Animal Farm* van George Orwell, en omdat ik in de namiddag was aangesproken door een Kroatische jazzmuzikant die samen met zijn rijke Taiwanese vriendin een reis door Europa maakte, voelde ik me zekerder en minder bedrukt door mijn parasiterige bestaan. Dat is tenminste hoe ik me mijn bestaan op de slechtste momenten voorstel, als het leven van een parasiet die nergens voor deugt, niet om kinderen op te voeden, niet om een man tot een huwelijk te verleiden, en ook niet om een groot schrijver te worden, en sinds kort dus zelfs niet om voor H. een geschikte minnares te zijn. Ik voelde me dus enkel door de woorden van de muzikant gesterkt in mijn besluit om toch maar gewoon iets te gaan drinken op een plek waar iedereen zich die avond verzamelde.

Toen de muzikant informeerde naar mijn bezigheden en hoorde van het schrijven keek hij me bewonderend aan. Hij keek me aan met ogen die zeiden dat hij mijn aanwezigheid opwindend vond, mijn werk ook, dat hij bij me wilde blijven; ik wou dat ik bij hem had kunnen blijven. Door hem begreep ik weer mijn onvermijdelijke missie. Ik herkende mijn eigen ijdelheid, mijn verlangen om aan alles te ontsnappen, alles waar op dit moment niet aan te ontsnappen valt. Die middag schoven er nog meer mensen naast mij en de muzikant en zijn vriendin op het terras aan, en de eigenaars van de zaak, een lieve Italiaanse vrouw en haar man, legden me extra in de watten toen de muzikant en zijn vriendin weer vertrokken waren. Het was al tegen zessen en ik zat nog altijd *Animal Farm* te lezen. De waard kwam mij op bevel van de waardin zo'n klein glaasje likeur brengen, zonder dat ik erom had gevraagd, gewoon om te proeven, en beide mensen van begin zestig waren zo hartelijk voor me, en zo weinig oordelend, dat ik nog later die avond

dus toch moed vatte, en op het terras van de trattoria ging zitten waar ik dagen eerder niet durfde te gaan zitten. Het terras was volkomen rustig, ik nam *Animal Farm* opnieuw vast en proefde de wijn, die heerlijk fris was en fruitig.

Vanaf het terras had ik een perfect uitzicht op het kleine plein, dat achter het grote plein ligt en wat volkser is van aard. Er is een supermarkt en wat restaurants, wat kledingwinkels, het voelt een beetje als een achterafpleintje, maar toch ook weer niet, want er waren mooie zaakjes en er was de ingang naar de levendige oude stad, een wirwar van afdalende steegjes en straatjes waar kunstenaars en jongeren en muzikanten tussen de dure winkeliers hun stad leven in proberen te blazen. Misschien zat ik een minuut of tien te lezen. De barman was een grote strenge Italiaan, met veel verantwoordelijkheidsgevoel, midden dertig, een stevige buik met een zwart vest dat veel weg had van een schort, en hij had uitsluitend interesse in de onderwerpen waar hij direct mee om diende te gaan: de heerlijke wijnen en hapjes, het overige personeel en de klanten. Hij concentreerde zich en verdeelde zijn aandacht democratisch over alles en iedereen, zodat hij, als hij de mortadella aan plakken sneed, ongevoelig bleef voor de blikken van de klanten die aanschoven om een glas wijn te bestellen, en hij de veel jongere serveuses zonder enige moeite wist aan te sturen.

Toen ik voor hem stond om wat te bestellen, voelde ik mijn angst voor het oordeel van de anderen nog altijd in mijn lijf hangen. Ik voelde mijn eenzaamheid, mijn pogingen om aan alles te ontsnappen, en ik stond daar zo voor hem en ik wist dat deze man een bovenmatige intelligentie bezat, en dat hij in één oogopslag alles had begrepen. Zijn voorzichtige vraag of ik bij de wijn wat wilde eten. De tactiele manier waarop hij mij zonder enig voorbehoud of cynisme in de ogen keek. Het raakte me en terwijl ik snel naar buiten liep om een plek te

zoeken op het terras, wist ik plots zeker dat het zo'n dag was. Zo'n dag waarop ik respijt had gekregen, omdat alles en iedereen me ter wille wilde zijn, omdat ik niets te vrezen had, en terwijl ik het besepte, begreep ik ook meteen dat dat aan alle zaken niets veranderde. Mijn problemen met H. waren onoplosbaar en er zouden nog vele tranen komen.

Was het terras bij aanvang nog rustig, plots kwamen vanuit alle straatjes en hoekjes de lokale feestvierders aanzetten. Naast me kwam een roodharige man zitten. Zo'n man van wie je vermoedt dat hij al zijn hele leven verstrikt is in een heleboel relaties met allerlei vrouwen. Hij had een niet meer zo jonge vrouw bij zich, maar toch een stuk jonger dan hijzelf, en zij keek hem de hele tijd verliefd en bezorgd aan, alsof ze ook wel begreep dat ze hem onmogelijk aan de leiband zou kunnen houden. Bij dat bedenkelijke paar kwam wat later dan een veel oudere vrouw aangeschoven, die beiden dwingend in haar macht hield door haar aanstellerige gedrag. Aan twee tafels aan de andere zijde zat een groot gezelschap mannen, in korte broeken, met dikke buiken en ze zaten om de plaatselijke dorpsgek en een enkele oudere vrouw geamuseerd te praten en te roepen.

Waarom schrijf ik eigenlijk dat het de plaatselijke dorpsgek was? Ik was hem een dag eerder 's middags al tegengekomen in een ander koffiehuis. Toen ik van het toilet kwam en aan de bar ging staan om te betalen, stond hij daar en hij hield twee gehavende heiligenbeelden in zijn handen, hij was mager, en er was iets in zijn ogen wat een bepaalde waanzin verried. Ik was ongemakkelijk naast hem gaan staan aan de bar omdat ik wilde betalen, twijfelend of ik hem kon vertrouwen of hem diende te vrezen. Hij sprak me meteen aan en keek me onder tussen dwingend in de ogen. Jij bent mooi, zei hij, jij bent heel mooi. Ik plooidde een beschaamde glimlach om mijn lippen

en probeerde hem af te wimpelen op zo'n manier dat ik het compliment toch had kunnen behouden. Hij zag me in elkaar schrompelen en herhaalde gewoon nog een keer hoe mooi ik was en keek me na terwijl ik naar buiten wandelde.

Nu zat hij daar dus weer, aan de tafel naast me, en ook aan die grote tafel leek iedereen zich te verheugen om hem terug te zien, ze lachten zich een ongeluk omdat hij opnieuw de twee heiligenbeelden bij zich had. Ze wezen naar de beelden en maakten er foto's van. De enige vrouw die ook tussen al die mannen zat, dirigeerde op de ene of andere manier de hele toevallige bijeenkomst, die iets van een feest had. Ze zaten daar allemaal en lachten hard en maakten weer een grapje, en iemand maakte een selfie met de gek en zijn beelden.

Het waren mensen van de stad, die elkaar waarschijnlijk al jaren kenden, en ik was de enige vreemde eend in de bijt dus begonnen de mannen een voor een blikken op me te werpen. Ook de mooie ober wierp een blik op me, dus gaf ik snel een teken dat ik nog een glas wilde. Er was ook een man die er echt werk van wilde maken, hij kwam van een ander terras speciaal om naar me te kijken, en hij hield dat nog een halfuur vol. Steeds ging hij zo staan en dan probeerde hij mijn blik te vangen om te kijken of er niet een kansje in zat dat ik met hem zou gaan vrijen die avond. Maar ik vond hem niet mooi, of toch niet zoals ik de barman mooi vond. Ondertussen probeerde ik om die feestelijke dorpsgek met zijn heiligenbeelden te negeren, deels misschien omdat ik me eraan ergerde dat hij me gisteren nog mooi vond en me vandaag alweer was vergeten. Nu ja, als hij echt gek was, was dat heel normaal geweest. Plots keek de gek me aan, en over zijn tafel en mijn tafel heen riep hij naar me dat hij me mooi vond, jij bent zo mooi, schalde hij, met die twee heiligenbeelden in zijn handen, en ik glimlachte, vernederd, maar ook gerustgesteld, en iedereen aan ta-

fel schokschouderde mee omdat hij zo ongeremd was die gek, omdat hij met niemand in het bijzonder een conversatie voerde, maar altijd iedereen tegelijkertijd aansprak, en ik dacht aan hoe zwaar het leven daar in dat stadje moest zijn. Hoe iedereen het van elkaar wist, als iemand weer wat had uitgehaald, hoe ze zich tegen de hitte en de armoede en het geroddel teweer moesten stellen. Hoe ze niet zoals in de grote steden wisten hoe ze met toeristen zoals ik moesten omgaan, omdat ze geen Engels spraken of toch nauwelijks. Hoe ze waarschijnlijk veel te vroeg trouwden en kinderen maakten en hoe ze daar dan later spijt van kregen, maar dat ze tegen die tijd helemaal uitgeput waren door het vechten tegen de alledaagse sleur. Ik zag ze daar zitten, de gewone mensen van Perugia, met blauwe grauwe gezichten van het roken, slappe lichamen van het te veel vlees en brood eten, en ik begreep plots hoe goed de gek eruitzag. Hoe mager, springlevend en dynamisch hij erbij zat, hoeveel levensvreugde hij uitstraalde.

Een andere man die mijn aandacht trok, leek intiem gelukkig met zichzelf, een stevig lichaam, niet mooi niet lelijk, maar zijn bewegingen waren gracieus en zachtmoedig. Hij observeerde de anderen ingetogen en genoot van de commotie en het spel. Terwijl ik langzaam bezig was om me in hem te verliezen, dook daar uit het niets zijn vrouw op. Een matrone, groot en dik, onverzorgd, maar met een manipulatieve onverzettelijke blik, en ik smeekte alle goden: laat het niet waar zijn, zeg dat het niet waar is, dat deze vrouw niet bij deze man hoort, maar het duurde niet lang of ze wandelden samen weg. Zij aan zij. Zij op haar wansmakelijke sandalen, en hij voorzichtig en elegant. Toen begreep ik waarom zijn schoonheid zo indrukwekkend was. Hij verzette zich aan de hand van zijn lichaam met al zijn kracht tegen haar overheersing.